

Kaisa Garedeu ps ym.

Toimenpidealoite älylaitteiden käytön kieltämisestä peruskouluissa koko koulupäivän ajaksi

Eduskunnalle

Älylaitteet ovat tuoneet merkittäviä hyötyjä, mutta kasvava näyttö osoittaa niiden aiheuttavan haittoja erityisesti lapsille ja nuorille. Tutkimusten mukaan liiallinen ruutuaika häiritsee lasten aivojen kehitystä ja on pois liikkumisesta sekä lasten kehitykselle tärkeästä kasvokkaisesta sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. Koululaisilla keskittyminen ja oppiminen vaikeutuvat. Salakuvaamisen pelko on aiheuttanut isommille koululaisille esiintymisvaikeuksia. Sosiaalisen median algoritmit on luotu aiheuttamaan riippuvuutta. Myös lapsille sopimattomat videot ja kuvat voivat olla jopa traumatisoivia. Mobiililaitteiden käyttö lisää muun muassa mielenterveysongelmia, kehonkuvan häiriöitä, vaarallisten haasteiden leviämistä ja kiusaamista, jopa väkivaltaa.

Aivot kehittyvät 25-vuotiaaksi saakka. Tämän vuoksi nuori ei kykene aikuisen tavoin harkitsemaan toimintansa seurauksia tai vastustamaan houkutuksia. Siksi aikuisilla on vastuu huolehtia lasten ja nuorten hyvinvoinnista, ja ruutuaajan rajoittaminen on tärkeä osa sitä.

1.8.2025 astui voimaan perusopetuslain muutos, jolla kännyköiden ja muiden älylaitteiden käyttöä rajoitettiin oppitunneilla. Laitteita voidaan käyttää opettajan päätöksellä ainoastaan opetustarkoituksiin, terveyteen liittyvistä syistä sekä välttämättömään yhteydenpitoon huoltajan kanssa. Lakimuutos oli hyvä ensimmäinen askel, mutta riittämätön. Laki mahdollistaa älylaitteiden käytön kieltämisen koko koulupäivän ajaksi, mutta ei edellytä sitä. Välituntien, siirtymien ja ruokailujen osalta rajoituspäätökset jätettiin opetuksen järjestäjille.

Opetushallitus suosittaa tuoreessa ohjeistuksessaan kouluja laatimaan sellaiset järjestyssäännöt, joilla edistetään turvallista oppimisympäristöä, oppimis- ja keskittymiskykyä, liikunnallista elämäntapaa, tunne- ja vuorovaikutustaitojen oppimista ja hyviä ruokailutapoja. Ohjeistuksen mukaan "käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että puhelinten ja muiden mobiililaitteiden käyttöä rajoitetaan tai niiden käyttö kielletään kokonaan välitunneilla ja siirtymisissä. Opetushallituksen näkemyksen mukaan puhelinten ja muiden mobiililaitteiden käyttö tulisi kieltää kokonaan ruokailussa."

Myös tulevaisuusvaliokunnan Lasten, nuorten ja perheiden tulevaisuus -ohjausryhmä julkaisi 9.6.2025 kannanoton, jossa se suosittelee asiantuntijankemeyksiin nojaten kouluja kieltämään puhelinten käytön koko koulupäivän ajaksi. Useissa muissa maissa vastaavia koko koulupäivää koskevia mobiililaitteikieltoja on ollut jo pidempään.

Toimenpidealoite TPA 65/2025 vp

Moni kunta on jo linjannut itsenäisesti koko päivän kattavista kännykkäkielloista joko alakouluissa tai myös yläkouluissa. Erilaiset järjestyssäännöt ovat asettaneet eri alueilla asuvat lapset eriarvoiseen asemaan.

Välituntien ja ruokailun tulisi olla hetkiä, joiden aikana lapset palautuvat, saavat liikuntaa ja harjoittelevat sosiaalista vuorovaikutusta. Lapset tarvitsevat aivolepoa oppituntien välissä. Ruudulla vietetty välitunti ei tue lapsen kykyä keskittyä uudelleen opiskeluun tauon jälkeen.

Koko koulupäivää koskevista rajoituspäätöksistä on jo lyhyessä ajassa saatu positiivisia tuloksia. Opiskelurauha on parantunut, ja välitunnit ovat aktivoituneet. Oppilaat ovat yleisesti kokeneet muutoksen hyvänä ja keskittymiskykyä parantavana. Esimerkiksi Turussa lasten ja nuorten palveluiden johtaja Anu Parantainen on kuullut ainoastaan positiivista palautetta koko päivän kattavasta kännykkäkiellosta niin opettajilta kuin nuoriltakin. Hänen mukaansa kännykän selailu on vaihtunut palapeleihin, lautapeleihin ja koripalloiluun. Yläkoululaiset ovat toivoneet keinua. Vanhemmilta puolestaan on tullut kiitosta siitä, että kaikissa kouluissa säännöt ovat samat, eikä nuorten kanssa tarvitse vääntää sen vuoksi, että toisissa kouluissa ohjeet olisivat erilaiset.

Suomen Vanhempainliiton alkuvuodesta 2025 toteuttamaan Vanhempien barometri -kyselyyn vastanneet vanhemmat toivoivat rajoituksia älypuhelinien käyttöön myös välitunneille. He näkivät tärkeäksi, että lapset ja nuoret oppisivat sosiaalisia taitoja sekä liikkuisivat välitunneilla. Puhelimien kautta tapahtuva kiusaaminen nostettiin esille erityisesti yläkouluikäisten lasten vanhempien vastauksissa.

Edellä mainituista syistä koko koulupäivää koskevasta mobiililaitteiden käyttökiellosta peruskouluissa olisi tärkeä säätää lain tasolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin älylaitteiden käytön kieltämiseksi peruskouluissa koko koulupäivän ajaksi.

Toimenpidealoite TPA 65/2025 vp

Helsingissä 11.11.2025

Kaisa Garedew ps
Ari Koponen ps
Eeva-Johanna Eloranta sd
Juho Eerola ps
Sara Seppänen ps
Jaana Strandman ps
Pekka Aittakumpu ps
Mikko Polvinen erk
Mikko Lundén ps
Timo Vornanen tv
Teemu Keskisarja ps
Petri Huru ps
Anne Rintamäki ps
Pia Sillanpää ps
Lotta Hamari sd
Mira Nieminen ps
Tomi Immonen ps
Juha Mäenpää ps
Wille Rydman ps
Jari Koskela ps
Ville Vähämäki ps
Veijo Niemi ps
Sami Savio ps
Ritva Elomaa ps
Merja Rasinkangas ps
Rami Lehtinen ps